

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง กองทุนชุมชนกับการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษา กองทุนชุมชนแผ่นดินทองคอยรุดตักว้า หมู่ที่ 5 แขวงโคกแฝด เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกองทุนชุมชนแผ่นดินทองคอยรุดตักว้า และศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมของกองทุนชุมชนแผ่นดินทองคอยรุดตักว้าที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้ศึกษาได้เข้าไปในพื้นที่ศึกษาเป็นระยะเวลา 3 เดือน เพื่อทำความเข้าใจสภาพบริบทของชุมชน และระบบความสัมพันธ์ต่าง ๆ ของคนในชุมชน ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลายวิธี ได้แก่ 1) การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการในเรื่องของประวัติความเป็นมาของชุมชนและเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงของชุมชน 2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเกี่ยวกับระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่เกิดขึ้น และขั้นตอนกระบวนการ การจัดทำระเบียบกองทุนชุมชนและผลที่เกิดขึ้นจากการจัดทำระเบียบกองทุน 3) การสนทนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนประเด็นเกี่ยวกับบริหารจัดการกองทุนชุมชนในมิติการพัฒนาชุมชน 4) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยการเข้าร่วมคณะกรรมการของกองทุนชุมชน การดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม และสมาชิกอื่น ๆ ในชุมชน

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาได้แก่ ผู้นำชุมชน ปราชญ์และผู้อาวุโสในชุมชน ประธานกองทุน สมาชิก และคณะกรรมการกองทุน และสมาชิกในชุมชน เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงของชุมชน แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เพื่อให้เป็นภาพรวมของชุมชนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาการดำเนินกิจกรรมกองทุนชุมชนในชุมชนแผ่นดินทองคอยรุดตักว้า พบว่า บทเรียนที่สามารถนำไปปรับใช้ได้จริง และก่อให้เกิดผลสนองต่อการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง และทำให้ได้เรียนรู้ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ผลการศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชน พบว่า ชุมชนแผ่นดินทองคอยรุดตักว้าเป็นชุมชนที่มีประวัติความเป็นมาที่เก่าแก่กว่า 130 ปี ซึ่งถูกบุกเบิกโดยนายอิบรอฮีม และนางชานี บิดิลและ สองสามีภรรยาที่อพยพถิ่นฐานมาจากปัตตานี โดยคนในชุมชนนับถือศาสนา

อิสลามมากกว่าร้อยละ 99 จึงทำให้การใช้ชีวิตของคนในชุมชนผูกยึดกับศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นศาสนาที่ใช้เป็นทางนำของชีวิตของชุมชนตลอดมา ความเป็นอยู่ของคนในชุมชนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ความสัมพันธ์เป็นระบบเครือญาติเกือบทั้งชุมชน ส่วนใหญ่ยึดถือแนวปฏิบัติตามคัมภีร์อัล-กุรอานอย่างเคร่งครัด ได้นำหลักปฏิบัติของศาสนามาดำเนินวิถีชีวิตตั้งแต่อดีตและมีการปรับใช้ตามความรู้ที่ได้รับของศาสนาอิสลามแต่ละสมัย ที่ได้เกิดการเรียนรู้ ที่ได้มีนักวิชาของศาสนาเข้ามาอบรมสั่งสอนกันเป็นช่วง ๆ เช่น นายหะยีมุฮัมมัด แม้นมินทร์ จากอัลอิสละห์สมาคม อาจารย์อิสมาแอล วิสุทธิปราณี มูลนิธิสันติชน และนักวิชาการคนอื่น ๆ ทำให้ชุมชนแผ่นดินทองคอยรุดตักวาหรือหมู่บ้านลำไทร มีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติศาสนกิจและการใช้ประเพณีดั้งเดิมถูกยกเลิกไป และมีประเพณีและวัฒนธรรมใหม่อยู่บนฐานศาสนาอิสลามอย่างชัดเจน เช่น พิธีแต่งงาน พิธีแห่เจ้าบ่าว เจ้าสาว พิธีเข้าสุนัต พิธีโกนผมไฟ ฯลฯ และมีการพัฒนามากกว่าในหมู่บ้านอื่น ๆ และตั้งอยู่บนฐานของศาสนาอิสลาม สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมั่นคง จนถึงทุกวันนี้ 133 หลังคาเรือนที่จะกระจายรายล้อมมัสยิดคอยรุดตักวา และโรงเรียนอิสลามลำไทร เป็นรากฐานที่จะสืบสายจากเจตนารมณ์ของเหล่าบรรพชนที่ได้ประกอบจิตกุศลสร้างคุณงามความดีไว้เป็นแบบอย่าง ผืนแผ่นดินอันอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรมากค่าแห่งนี้ ได้มาอย่างเด็ดเดี่ยวและโดดเด่น ให้ลูกหลานได้พักพิงและพึ่งพาตามสมญานามว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” และยังคงรักษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ดีที่เรียบง่ายและครองความเป็นชนบทในเมืองของถิ่นของกรุงเทพมหานคร

2. ผลการศึกษาการบริหารจัดการกองทุนชุมชน ของกองทุนชุมชนแผ่นดินทองคอยรุดตักวา แขวงโคกแฝด เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จากการศึกษาในส่วนของการบริหารจัดการของกองทุนชุมชนนั้นประกอบด้วย 4 ส่วนด้วยกัน คือ

2.1 หลักวัฒนธรรมศาสนาที่สอนให้คนปฏิบัติตนเป็นคนดี มีความเอื้ออาทรต่อกัน ได้ทำให้วิถีชีวิตและความเชื่อของคนในชุมชนผูกโยงกับหลักศาสนาอิสลามคือ ผู้ที่เป็นมุสลิมจะต้องถือปฏิบัติในหลักศรัทธาขั้นพื้นฐานทั้ง 6 ประการ พร้อมกับจะต้องมีการปฏิบัติตามคำสั่งอีก 5 ประการ โดยผู้ที่เป็นมุสลิมจะต้องเชื่อโดยความบริสุทธิ์ใจ จะเคลือบแคลงสิ่งหนึ่งสิ่งใดไม่ได้เป็นอันขาด ทั้งนี้เพื่อแสดงออกซึ่งคุณลักษณะของการเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์แบบของตน ซึ่งคนในชุมชนได้ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ ดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาและพร้อมที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ได้ส่งผลให้การดำเนินงานกิจกรรมในกองทุนมีประสิทธิภาพและสามารถดำเนินการมาได้ เพราะการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับฐานวัฒนธรรมในชุมชนไม่ว่าจะเป็นกองทุนชุมชน (เงินล้าน) กองทุนชะกาด กองทุนสหกรณ์ร้านค้า หรือแม้กระทั่งกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ก็ตาม ที่ตั้งอยู่ในหลักของ

ศาสนาที่ได้สอนให้เราช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เอื้ออาทรต่อกัน ทำให้เอื้อต่อการดำเนินงานของแต่ละกองทุนให้เป็นไปตามเป้าหมายได้สำเร็จ

2.2 การบริหารจัดการกองทุนที่ตั้งอยู่บนฐานของทุนทางสังคม ทำให้ไม่เกิดปัญหาหนี้สูญกล่าวคือ การบริหารจัดการที่อยู่ภายใต้ของฐานทุนทางสังคมของชุมชน ได้ทำให้การบริหารกองทุนสามารถดำเนินการไปได้ด้วยดี เนื่องจากการบริหารจัดการกองทุนที่มีทั้งความสัมพันธ์ทางสังคม มีความเอื้ออาทรกัน มีความไว้วางใจกันนั้น ก่อให้เกิดความยืดหยุ่นในเรื่องกฎกติกาที่ทางแต่ละกองทุนได้จัดตั้งไว้ ซึ่งอาจจะเห็นได้ชัดเจนในกรณีกองทุนเงินล้าน ที่ได้นำทุนทางสังคมเป็นกลไกในการควบคุมสมาชิกที่จะเข้ามาร่วมกู้ยืมเงินจากกองทุน โดยการกู้ยืมเงินนี้จะมีกำหนดชำระคืนภายใน 1 ปี หากถึงเวลาที่ต้องคืนเงินแล้วไม่สามารถที่จะดำเนินการชำระคืนให้ได้ตามวันเวลาที่นัดไว้กับทางกองทุนนั้น ทางกองทุนก็มีการจัดการ โดยการนำเรื่องของความเอื้ออาทรกัน ความเห็นอกเห็นใจกัน ความเป็นเครือญาติ เข้ามาช่วยในการยืดหยุ่นกฎระเบียบ จึงทำให้เกิดการจัดตั้งคณะกรรมการประណอมหนี้ขึ้นมา เพื่อที่จะเข้าไปพูดคุยกับสมาชิกที่ได้กู้เงิน ให้คำปรึกษาและหาทางแก้ไขไม่ให้เกิดความกังวล ซึ่งได้ทำให้การดำเนินงานของกองทุนสามารถเก็บเงินคืนได้ตามจริงเพราะด้วยการใช้ทุนทางสังคมมาช่วยในการบริหารจัดการ ไม่เกิดหนี้สูญ และได้เป็นการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้าไปช่วยเหลือ เห็นอกเห็นใจกันได้อีก

2.3 ความเป็นเครือญาติเดียวกันสร้างความสามัคคีในชุมชน ด้วยวิถีชีวิตและครอบครัวของคนในชุมชนแผ่นดินทองคอรุดตักวานั้นมีหลักปรัชญาที่ยึดถือคือ “ศานานำชีวิต” โดยมีแนวปฏิบัติตามหลักการของศาสนาตามคัมภีร์อัลกุรอานและแบบอย่างของศาสดาโมฮัมหมัดอย่างเคร่งครัดแล้วนั้น เมื่อนำมารวมกับการสืบทอดจากบรรพบุรุษมาจากบุคคลคนเดียวกันคือ นายอิบรอฮีม นางซานีและนางบัน ประกอบกับการที่คนในชุมชนมักไม่ค่อยย้ายออกและไม่ค่อยมีคนย้ายเข้ามาในชุมชนมากนัก ได้ทำให้ความเป็นเครือญาติมีความแน่นแฟ้นเหนียวแน่นมาก ชาวบ้านที่เกิดในชุมชนจึงมีความสัมพันธ์เป็นเครือญาติกันและเป็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันเรื่อยมา ทำให้คนในชุมชนมีความรักเคารพ รู้สึกเป็นพี่เป็นน้องต้องช่วยเหลือกันและกัน เมื่อมีปัญหาที่ร่วมหาทางแก้ไข หรือแม้กระทั่งเมื่อเกิดปัญหาขึ้นมาก็สามารถที่จะลดและจัดการกับปัญหาได้ง่ายกว่าเพราะด้วยความเป็นเครือญาติ ทุกคนมีความไว้วางใจกัน เอื้ออาทรต่อกัน ฉะนั้นเมื่อมีการดำเนินงานภายใต้กิจกรรมในชุมชน ไม่ว่าจะกิจกรรมใด ก็ทำให้การทำกิจกรรมนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี การเข้าร่วมกิจกรรมก็มีส่วนร่วม การช่วยเหลือกันและกัน โดยไม่มีเงื่อนไขหรือการบังคับ รวมถึงการเป็นเครือญาติกันนี้ได้นำมาสู่ในเรื่องของการบริหารงานภายในชุมชนแบบกลุ่มบ้าน ที่มีการแบ่งกลุ่มการบริหารงานดูแลภายในชุมชนที่แบ่งออกเป็น 12 กลุ่ม ซึ่งเรียกว่า “กลุ่มบ้าน” โดยเน้นหลักการยึดจากเครือญาติ สถาปนามีศาสตร์ ทำเล ที่ตั้งและการรวมตัวกันอยู่

ในพื้นที่ใกล้เคียง การแบ่งการบริหารเป็น 12 กลุ่มบ้านได้ก่อให้เกิดการดูแลกันระหว่างเครือญาติ บ้านใกล้เคียงกันมากขึ้น จะอาศัยเฉพาะคณะกรรมการชุมชนก็จะทำให้ดูแลกันไม่ทั่วถึง อีกทั้งการแบ่งกลุ่มบ้านแบบนี้ได้ก่อให้เกิดช่องทางของการประสานงานกันของคนในชุมชนนั้น มีความรวดเร็วและกระจายได้อย่างทั่ว เป็นโอกาสดีอีกช่องทางหนึ่งที่จะเห็นถึงการเปิดโอกาสเข้า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน สุดท้ายก็สามารถทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ก็สำเร็จเกิดความ เข้าใจกันได้เป็นอย่างดี

2.4 บุคลิกของผู้นำชุมชน และความสำคัญในการเป็นเจ้าของชุมชน โดยบุคลิก ส่วนตัวของผู้นำชุมชนแผ่นดินทองคอยรุตต์กว่า ทั้งผู้นำทางด้านศาสนาและผู้นำชุมชน จะมีบุคลิก เป็นคนกล้าพูด กล้าทำ เด็ดเดี่ยว ซึ่งทำให้ชาวบ้านในชุมชนให้ความเชื่อถือและเชื่อฟัง ประกอบกับ เป็นชุมชนอิสลามจึงทำให้ประสานความผู้นำชุมชนและชาวบ้านในชุมชนนั้นเป็นผู้ที่สืบเชื้อสายมา จากบรรพบุรุษเดียวกัน ดังนั้นความรู้สึก ความสำนึกหรือความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน จึงมีอยู่ในตัว ผู้นำและชาวบ้าน ซึ่งล้วนแล้วแต่ต้องการให้ชุมชนของตนเองพัฒนาอย่างต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ

3. ผลการศึกษาด้านกองทุนชุมชนกับการพัฒนาชุมชน ของกองทุนชุมชน แผ่นดินทองคอยรุตต์กว่า แขวงโคกแฝด เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จากการศึกษาใน ส่วนของการดำเนินงานของกองทุนชุมชนที่นำไปสู่การพัฒนาชุมชนนั้นประกอบด้วย 4 ส่วนด้วยกัน คือ

3.1 จิตสำนึกความเป็นชุมชน เป็นความรู้สึกของคนในชุมชนที่ถูกพัฒนามาจาก ความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน โดยความรู้สึกนี้ก็ถูกพัฒนามาจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของ กองทุนชุมชน ซึ่งประกอบด้วยการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้เข้ามาส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ว่า “ต้องการให้สหกรณ์ร้านค้าชุมชนจัดจำหน่ายสินค้าประเภทใดบ้าง” การเปิดโอกาสให้กับผู้ที่มี ความต้องการที่จะพัฒนาอาชีพเข้ามาร่วมเสนอโครงการ รายละเอียดและการสนับสนุนด้าน เงินทุน โดยไม่คิดดอกเบี้ย การเปิดโอกาสให้กับผู้ที่ลำบาก ยากจนได้รับการช่วยเหลือจากผู้ ที่ร่ำรวย มีกินมีใช้ การเปิดโอกาสให้กับคนที่สูญเสียได้รับสิ่งของที่จำเป็น และได้ระบายความรู้สึก จากความรู้สึกแรกที่คนในชุมชนได้รับ คือ การได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของกองทุน ชุมชนที่มีอยู่ทำให้คนในชุมชนมีความรู้สึกว่าตนเองนั้นมีคุณค่า มีประโยชน์ต่อส่วนร่วมมากขึ้น เริ่ม จากการเข้าร่วมกิจกรรมของคนในชุมชนช่วงแรก ๆ จะเป็นการเข้าร่วมเพื่อรับฟังมากกว่าที่จะเสนอ ความคิดเห็น แต่เมื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็นก็จะค่อย ๆ พัฒนาไปสู่การเข้า ร่วมกิจกรรมที่มากขึ้น จากเป็นผู้เข้าร่วมฟังก็พัฒนากลายเป็นผู้ร่วมดำเนินการ เป็นผู้ดำเนินการ และกลายเป็นเจ้าของความคิดและการดำเนินการในที่สุด ซึ่งกองทุนทั้ง 4 กองทุนของชุมชน แผ่นดินทองคอยรุตต์กว่าก็ได้ยึดหลักการเช่นนี้มาใช้ในการดำเนินกิจกรรมจนกระทั่งคนในชุมชน ถูกพัฒนาแนวความคิดจากเดิมที่มีความรู้สึกว่าตนเป็นเพียงสมาชิกของชุมชนจนกลายเป็น

ความคิดว่า “ตนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และชุมชนก็เป็นส่วนหนึ่งของตน” ลักษณะแนวคิดเช่นนี้เองที่ทำให้เห็นว่าคนในชุมชนเริ่มมีจิตสำนึกความเป็นชุมชนสูง มีความรัก ความผูกพันกับชุมชน มีกิจกรรมการเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องรักษาชุมชน มีความสัมพันธ์กันระหว่างคนในชุมชนเอง

3.2 การรวมกลุ่ม พลังของคนในสังคม เป็นการสร้างฐานพลังอำนาจจากกระบวนการกลุ่มที่สืบเนื่องจากการดำเนินกิจกรรมของแต่ละกองทุน ซึ่งแต่ละกองทุนได้มีการดึงชาวบ้านเข้ามารวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรม เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของวัตถุประสงค์ในแต่ละกลุ่ม ลักษณะการรวมกลุ่มของคนในชุมชนที่เกิดจากกองทุนชุมชนมีอยู่ด้วยกันในหลายลักษณะ เช่น (1) การรวมกลุ่มด้านเงินทุน ซึ่งพัฒนามาจากกองทุนเงินล้าน และสหกรณ์ร้านค้าชุมชน (2) การรวมกลุ่มด้านการสงเคราะห์ ซึ่งพัฒนามาจากกองทุนชะกาต และกองทุน฼าปนกิจสงเคราะห์ชุมชน (3) การรวมกลุ่มด้านอาชีพ ซึ่งพัฒนามาจากกองทุนเงินล้าน (4) การรวมกลุ่มด้านการพัฒนาองค์กรชุมชน ซึ่งพัฒนามาจากสหกรณ์ร้านค้าชุมชน ลักษณะการรวมกลุ่มของคนในชุมชนที่เกิดจากกองทุนชุมชนนั้นมีอยู่ในหลายรูปแบบ ซึ่งล้วนเป็นความพยายามสร้างฐานพลังอำนาจในการปกป้องรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ของชุมชนไว้ จากผลการดำเนินการดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงพลังของการรวมกลุ่ม พลังของคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการรักษาเงินให้หมุนเวียนอยู่ในชุมชนจากการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้าชุมชน การสืบทอดหลักการทางศาสนาให้คงอยู่อย่างเป็นทางการจากการดำเนินงานของกองทุนชะกาต การสร้างระบบสวัสดิการจากการดำเนินงานของกองทุน฼าปนกิจ และการพัฒนาฐานอาชีพจากการดำเนินงานของกองทุนเงินล้าน ล้วนแต่เป็นผลพวงของการรวมกลุ่มที่ก่อให้เกิดเป็นพลังของคนในสังคม

3.3 ทูทางสังคม เป็นการสร้างความสัมพันธ์ ความไวเื้อเชื่อใจ ความเอื้ออาทรของคนในชุมชน เพราะการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของแต่ละกองทุนนั้นได้สร้างเสริมความสัมพันธ์ ความไวเื้อเชื่อใจ และความเอื้ออาทรของคนในชุมชนให้เกิดขึ้น พัฒนาไปมากขึ้น โดยผ่านเวทีที่ได้พบปะกัน เช่น การเข้าร่วมประชุม การมาส่งเงินออมหรือเงินสัจจะ การรับเงินปันผล การจับจ่ายซื้อสินค้าอุปโภค บริโภค การบริจาคทรัพย์ การให้การช่วยเหลือแก่ญาติของผู้เสียชีวิต กิจกรรมดังกล่าวได้ก่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยน พูดคุยความคิดเห็นกัน ถามไถ่สารทุกข์สุขดิบกันมากขึ้น ได้ทำให้สัมพันธ์ภาพของคนในชุมชนมีความเป็นชุมชน รักใคร่สามัคคี เกิดความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันละกัน กระบวนการแลกเปลี่ยนพูดคุยกันของคนในชุมชน ถูกยกระดับขึ้นจากกิจกรรมต่าง ๆ ของกองทุนทั้ง 4 กองทุนทำให้คนในชุมชนเริ่มมีความรู้สึกไวเื้อเชื่อใจกันมากขึ้น ดังนั้น ทูทางสังคมของชุมชนแผ่นดินทองคอยรดต้กวางจึงได้ถูกสร้าง และพัฒนาขึ้นตามลำดับโดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของกองทุนในชุมชน ผ่านกาลเวลา ผ่านบทพิสูจน์มากมาย จนกระทั่งปัจจุบัน ทูทางสังคม

ในชุมชนสามารถแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรมได้หลายประการจากการดำเนินกิจกรรมของกองทุนชุมชน และยังคงดำรงอยู่ให้เห็นกันจนชินตา

3.4 เศรษฐกิจแบบช่วยเหลือกัน เป็นเศรษฐกิจที่ไม่เน้นการบริโภคจนเกินขอบเขต เป็นการสร้างระบบทุนหมุนเวียนให้อยู่กับคนในชุมชน มีบทบาทหลักในการสร้าง และส่งเสริมให้คนในชุมชนสามารถเข้าถึงและใช้แหล่งทุนนี้ได้ อันจะเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาต่อยอดฐานอาชีพเดิม หรือพัฒนาให้คนในชุมชนมีอาชีพใหม่เกิดขึ้น อย่างกรณีกองทุนเงินล้านที่มีบทบาทเข้ามาสร้างแหล่งทุนพัฒนาให้คนมีอาชีพ โดยกองทุนจะหนุนเสริมในเรื่องการลงทุนด้านอาชีพให้ในระดับหนึ่งเพื่อให้คนในชุมชนได้ช่วยเหลือตนเองได้ในเบื้องต้น นอกจากนี้แล้วคนที่มีความสามารถอยู่แล้วก็นำเงินที่ได้มาพัฒนาอาชีพของตนให้ขยายเพิ่มเติมมากขึ้น

นอกจากกองทุนเงินล้านแล้วยังมีสหกรณ์ร้านค้าชุมชนที่เป็นแหล่งทุนหมุนเวียนในชุมชน ที่ช่วยให้เงินในชุมชนไม่ไหลออกไปข้างนอก เนื่องจากสหกรณ์ร้านค้าชุมชนนี้เป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนมาซื้อของที่สหกรณ์ โดยเงินที่นำมาซื้อสินค้าก็หมุนเวียนอยู่ในชุมชนในลักษณะของเงินปันผลที่สมาชิกจะได้กลับไปเมื่อเข้ามาซื้อสินค้าและเงินจำนวนนี้ก็จะกลายมาเป็นเงินที่สมาชิกจะนำมาซื้อสินค้าต่อไป และอีกส่วนหนึ่งก็จะเป็นเงินทุนของสหกรณ์ร้านค้าชุมชนที่จะนำเงินจำนวนนี้ไปซื้อสินค้าเข้ามาจำหน่ายให้กับคนในชุมชน จะเห็นได้ว่ามีการหมุนเวียนของเงินจากต้นทุนเป็นกำไรแล้วก็กลายมาเป็นทุนใหม่ ซึ่งระบบการหมุนเวียนของเงินในชุมชนลักษณะนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งสหกรณ์ร้านค้าชุมชน สมาชิก และชุมชน นอกจากสหกรณ์ร้านค้าชุมชนจะเป็นแหล่งทุน สร้างระบบเงินทุนหมุนเวียนแล้ว ยังได้ปลูกฝังค่านิยมในการบริโภคสินค้าแบบพอเพียง ไม่ฟุ่มเฟือย ใช้เฉพาะที่จำเป็น และที่สำคัญก็คือ การไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ เพราะระบบของสหกรณ์ร้านค้าชุมชนที่มีการบริหารงานแบบคณะกรรมการทำให้คนในชุมชนสามารถเข้าถึงสินค้าอุปโภค และบริโภคในราคาที่เป็นธรรม เช่นนี้จึงเรียกได้ว่าเป็น “เศรษฐกิจแบบช่วยเหลือกัน” เป็นเศรษฐกิจที่ไม่เน้นการบริโภคจนเกินขอบเขต เป็นการสร้างระบบทุนหมุนเวียนให้อยู่กับคนในชุมชน จนช่วยให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อันเกิดขึ้นจากการผลักดันให้เกิดระบบทุนในชุมชน แล้วก็นำทุนนี้ไปช่วยเหลือสมาชิกและคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยกู้โดยไม่คิดดอกเบี้ย การให้ความช่วยเหลือในลักษณะของการนำผลกำไรมาพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ หรือแม้แต่การกระจายผลประโยชน์ให้กับสมาชิกในลักษณะการปันผล ล้วนแต่สะท้อนให้เห็นถึง รูปแบบเศรษฐกิจแบบช่วยเหลือกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากวิจัย

1. ในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ก็ตามของชุมชนนั้น แต่ละชุมชนแต่ละศาสนาย่อมที่จะมีวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมเป็นของตนเอง ซึ่งวัฒนธรรมแต่ละวัฒนธรรมต่างก็ส่งเสริมให้การดำเนินชีวิตเป็นไปด้วยดี มีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจรวมกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าในเชิงการทำงานพัฒนาชุมชนถ้าให้ความสำคัญในเรื่องของวัฒนธรรมแล้วนั้น ก็จะสามารถทำให้ชุมชนฟื้นฟูและมีความเข้มแข็ง ฉะนั้นการที่จะทำให้งานพัฒนาชุมชนสำเร็จได้ งานหรือกิจกรรมนั้นจะต้องตั้งอยู่บนฐานของวัฒนธรรมแต่ละชุมชน การพัฒนาชุมชนจึงจะเกิดและสามารถที่จะดำเนินเชื่อมโยงไปกับกิจกรรมในชุมชนนั้นได้

2. ข้อจำกัดในสังคมที่ปัจจุบันคนในสังคมเริ่มมีการปรับเปลี่ยนจากครอบครัวขยายมาสู่ครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น มีความเป็นปัจเจก แยกส่วนในแต่ละครอบครัวอย่างเห็นได้ชัด จากการศึกษากรณี กองทุนชุมชนกับการพัฒนาชุมชนนี้ได้แสดงให้เห็นว่า ความเป็นเครือข่ายได้ส่งผลให้คนในชุมชนช่วยเหลือซึ่งกันและกันไม่ว่ายามปกติหรือเดือดร้อน อีกทั้งความเป็นเครือญาตินี้ยังสามารถทำให้ชุมชนร่วมคิดและแก้ปัญหาต่าง ๆ หรือร่วมกันสร้างการพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นได้เป็นอย่างดี ฉะนั้นเป็นข้อสังเกตที่จะเห็นได้ว่า การทำงานในฐานของงานชุมชนนั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญและเร่งฟื้นฟูระบบความเป็นเครือญาติให้มากขึ้น เพื่อที่จะเป็นตัวส่งเสริมให้เกิดฐานของความสัมพันธ์อันดีของคนในชุมชน และเพื่อที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นได้

3. ปัจจุบันวิกฤตของสังคมไทยที่ได้ให้อิทธิพลในเรื่องของฐานะทางการเงินที่เป็นตัววัดความสามารถและกำหนดการเข้ามาเป็นผู้นำ ซึ่งทำให้การบริหารงานพัฒนาต่าง ๆ นั้น ไม่เป็นไปในทางที่จะเป็น ดังนั้นการที่เราจะเลือกบุคคลที่จะเข้ามาเป็นผู้นำในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารชุมชนโดยทั่วไปหรือการบริหารจัดการกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนก็ตาม ถ้าเราให้โอกาสให้ความสำคัญกับผู้นำที่มีคุณธรรม เป็นคนดี มีความรู้ มีประสบการณ์ มีความเสียสละ ตั้งใจทำงานเพื่อส่วนรวมแล้ว การพัฒนาชุมชนก็สามารถที่มีการดำเนินไปได้โดยไม่ยาก เพราะผู้นำก็สามารถที่จะดึงและทำความเข้าใจ มีวิสัยทัศน์ และความคิดสร้างสรรค์ และพร้อมที่จะแก้ไขปัญหามาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไปกับชุมชนแล้วนั้น ก็จะส่งผลให้เกิดชุมชนที่มีหลักที่จะเป็นแนวทางร่วมพัฒนาชุมชนไปในทางที่จะเป็น ชุมชนก็สามารถพัฒนาได้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

เนื่องจากชุมชนแห่งนี้มีลักษณะเด่นในประเด็นประวัติศาสตร์ของชุมชนที่ยาวนาน โดยมีฐานวัฒนธรรมทางด้านศาสนาอิสลามเป็นหลักในการดำรงชีวิต ดังนั้นควรทำการศึกษาเจาะลึกในประเด็นเกี่ยวกับการสร้างพลังจากความเป็นชุมชน ที่มีผลมาจากปัจจัยทางด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม รวมทั้งประเด็นในเรื่องของการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชน